

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت
سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

نگاهی به وضعیت محصولات پتروشیمی در سال ۹۸

معاونت نظارت بر کالاهای سرمایه‌ای و خدمات

اداره کل نظارت بر کالاهای غیرفلزی

مرداد ۹۹

چکیده

✓ صنعت پتروشیمی در ایران با قدمتی نزدیک ۶۰ سال تامین کننده اصلی مواد اولیه و واسطه‌های طیف وسیعی از صنایع پایین دست بوده و با ظرفیت اسمی سالانه ۶۶ میلیون تن محصول، بیش از ۵۳ میلیون تن انواع محصولات پلیمری (۶/۷ میلیون تن)، شیمیایی (۲۲/۲ میلیون تن) و سایر محصولات شامل محصولات جانبی، میانی و ... (۲۴/۷ میلیون تن) در سال ۹۸ تولید کرده است. از این حجم مواد اولیه ۱۹/۴ میلیون تن در داخل به فروش رفته (شامل فروش بین‌مجمعی) که ۶/۶ میلیون تن آن ذیل گروه‌های کالایی پلیمری و شیمیایی در بورس کالای ایران عرضه شده و ۴/۴ میلیون تن آن به ارزش بالغ بر ۴۰۰ هزار میلیارد ریال، مورد معامله قرار گرفته است. همچنین مصرف داخلی مجتمع‌های پتروشیمی ۱۴/۷ میلیون تن و صادرات اظهار شده ایشان ۱۸/۴ میلیون تن می‌باشد.

✓ ۹۲ درصد از معاملات مواد اولیه در بورس توسط واحدهای صنعتی (۳,۰۲۱ واحد) خریداری شده، ۷ درصد مربوط به ۱۶ تعاونی توزیعی و ۱ درصد سهم واحدهای صنفی (۱۴۲ واحد) می‌باشد که بر مبنای سهمیه تعیین شده در سامانه بهین‌یاب (۱۱ میلیون تن سهمیه سالیانه در سال ۹۸) به بورس معرفی و موفق به خرید شده‌اند.

✓ تمرکز استقرار جغرافیایی واحدهای پایین دست در مرکز کشور می‌باشد به نحوی که ۶ استان تهران (۴۹۲ واحد)، اصفهان (۳۴۲ واحد)، البرز (۲۶۴ واحد)، مرکزی (۱۷۵ واحد)، قم (۱۷۳ واحد) و قزوین (۱۷۰ واحد) در مجموع از ۵۳ درصد محصولات پتروشیمی توزیع شده در سال مورد بررسی، برخوردار شده‌اند. در مقابل سهم استانهای خراسان جنوبی (۱۵ واحد)، لرستان (۲۵ واحد)، بوشهر (۱۱ واحد)، سیستان و بلوچستان (۱۳ واحد)، کهگیلویه و بویراحمد (۱۳ واحد) و هرمزگان (۵ واحد) کمتر از ۲ درصد است.

✓ با عنایت به طبقه‌بندی گروه کالایی آیسیک وزارت صمت (درخت محصولات بهین‌یاب)، توزیع محصولات پتروشیمی به ترتیب به مصرف تولید گروه‌های کالایی ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک (۴۰ درصد)، ساخت مواد و محصولات شیمیایی (۳۷ درصد)، ساخت منسوجات (۱۱ درصد) رسیده و سهم سایر کدهای آیسیک ۵ درصد است. در خصوص ۷ درصد توزیع مربوط به تعاونیهای توزیعی به علت فقدان بانک اطلاعاتی جامع توزیع میان اعضاء، امکان اظهار نظر وجود ندارد.

✓ باتوجه به محرمانه بودن اطلاعات تجارت خارجی کشور و عدم دسترسی به آمار واردات و صادرات سال ۹۸، به استناد داده‌های منتشره سازمان تجارت جهانی (WTO) ایران در رتبه دوم صادرات موادخام پلیمری (پس از عربستان سعودی) و صادرات مصنوعات پلاستیک (پس از ترکیه) در منطقه قرار دارد. ۷۰ درصد از ارزش صادرات مواداولیه پلیمری ایران در سال ۲۰۱۹ مربوط به کشور چین بوده و کشورهای عراق، افغانستان، پاکستان، ترکمنستان و آذربایجان به ترتیب بازار عمده هدف مصنوعات پلاستیکی ایران می‌باشند.

✓ قیمت پایه محصولات پتروشیمی بر مبنای ۹۵ درصد قیمت جهانی با نرخ تسعیر ارز نیمایی تعیین می‌شود و با ساز و کار بورس و در رقابت به فروش می‌رسد. متوسط نرخ پایه محصولات پلیمری و شیمیایی در سال ۹۸ به ترتیب ۴۰ و ۳۶ درصد و متوسط قیمت معامله ۳۵ و ۴۲ درصد نسبت به سال ۹۷ افزایش یافته که بخش عمده آن متوجه افزایش نرخ ارز نیمایی است. همچنین متوسط رقابت قیمتی در سال مورد بررسی در گروه‌های پلیمری و شیمیایی ۱/۳ و ۱۲/۹ درصد می‌باشد که در مجموع بالغ بر ۲۰ هزارمیلیارد ریال به بهای تمام شده تولید صنایع پایین دست افزوده‌است.

✓ بررسی صورت گرفته بر روی کالاهای التهابی بازار (پلی‌وینیل کلراید (PVC)، پلی‌پروپیلن (PP) و پلی‌اتیلن ترفتالات (PET)) نشان می‌دهد مسئله عدم تناسب سهمیه‌های تخصیص یافته به صنایع پایین دست با تناژ تولید مجتمعهای تولیدکننده، یکی از پارامترهای مهم و تاثیرگذار در زمان بحران بازار است.

✓ با عنایت به ۲۷۲ مکاتبه صورت گرفته با سازمانهای صمت استانی درخصوص نظارت بر خریداران محصولات پتروشیمی و تعداد ۴۹۵ فقره مکاتبه واصله از سازمانهای صمت استانی پیرامون گزارشات بازرسی از واحدهای تولیدی مذکور و انبارهای نگهداری مواداولیه، بررسی عملکرد ۱,۰۵۵ واحد تولیدی منجر به تعلیق ۶۳ واحد غیرفعال یا متخلف و تایید مجدد فعالیت ۳۰ واحد تولیدی گردیده‌است. در همین رابطه ۴۹ فقره پرونده تعزیراتی برای متخلفین به ارزش بالغ بر ۱,۵۰۰ میلیارد ریال تشکیل و به مراجع قضایی ارسال شده‌است.